

สารบัญ

คำนำ		ก
คำย่อ		ข-ค
บทที่ 1	การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า ความเสี่ยง และการเตรียมความพร้อมของประเทศไทย	1
บทที่ 2	ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	6
2.1	ด้านไวรัสวิทยา	6
2.2	ด้านระบาดวิทยาในคน	10
2.3	ด้านระบาดวิทยาในสัตว์	15
บทที่ 3	แนวทางการเฝ้าระวัง สอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	23
บทที่ 4	แนวทางการคัดกรองโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าที่ด่านควบคุมโรค	72
บทที่ 5	แนวทางการตรวจวิเคราะห์และการป้องกันการติดเชื้อในเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง ในห้องปฏิบัติการ	76
บทที่ 6	แนวทางการวินิจฉัย การดูแลรักษาผู้ป่วย การป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล และการส่งต่อผู้ป่วย	85
บทที่ 7	แนวทางการทำลายเชื้อในยานพาหนะสาธารณะ	105
บทที่ 8	แนวทางการจัดการขยะติดเชื้อ	113
บทที่ 9	มาตรการป้องกัน และควบคุมโรค	147
บทที่ 10	แนวทางการบริหารจัดการ กรณีแยกตัวเพื่อเฝ้าสังเกตอาการ (Quarantine)	166
บทที่ 11	แนวทางการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคล สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุข	173
บทที่ 12	แนวทางการสื่อสารความเสี่ยงโรค และภัยสุขภาพ เพื่อตอบโต้โรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	190
บทที่ 13	แนวทางการจัดการศพ	203
ภาคผนวก		205
ภาคผนวก 1	รายการเอกสารสำหรับทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว/ปฏิบัติการภาคสนาม	206
ภาคผนวก 2	ลำดับการใส่ และการถอดอุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคล สำหรับทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว/ปฏิบัติการภาคสนาม	233
ภาคผนวก 3	ลำดับการใส่ และการถอดอุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคล แบบกาวน์กันน้ำสำหรับบุคลากรในสถานพยาบาล	241
ภาคผนวก 4	แนวทางมาตรการการดำเนินงาน ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าตามฉากทัศน์ต่างๆ	244
ฉากทัศน์ที่ 1	จำลองสถานการณ์ และมาตรการเพื่อการตรวจจับ (Detection) ผู้ป่วยสงสัยโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าบนอากาศยาน และที่ช่องทางเข้าออกประเทศ	245
ฉากทัศน์ที่ 2	กรณีพบผู้ป่วยสงสัย ที่ด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ	252

สารบัญ

ฉากทัศน์ที่ 3	แผนผังเฝ้าระวังผู้ป่วยสงสัยโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า (Ebola Virus Disease : EVD) ในชุมชน	253
ฉากทัศน์ที่ 4	แนวทางการวินิจฉัยดูแลรักษา และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าสำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป ข้อมูล ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2557	255
ฉากทัศน์ที่ 5	กรณีพบผู้ต้องสงสัยติดเชื้อไวรัสอีโบล่าเดินทางมาจากต่างประเทศ	257
ฉากทัศน์ที่ 6	กรณีพบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อไวรัสอีโบล่าในประเทศ แต่ยังไม่พบการแพร่กระจายเชื้อในประเทศไทย	258
ฉากทัศน์ที่ 7	กรณีพบการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าในประเทศไทย	259
ภาคผนวก 5	การจัดการมูลฝอยติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	260
5.1	ทำเนียบรายชื่อบริษัทรับขนย้าย และกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ	261
5.2	สถานที่กำจัดมูลฝอยติดเชื้อโดยใช้เตาเผา	262
5.3	รายชื่อผู้ประสานงานด้านการจัดการมูลฝอยติดเชื้อและอนามัยสิ่งแวดล้อมกรณีโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า ระดับศูนย์อนามัย	263
5.4	ชุดอุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคล สำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขสำหรับการทำลายเชื้อด้วยสารเคมีความเข้มข้นสูง	264
ภาคผนวก 6	แนวทางปฏิบัติเบื้องต้นการจัดการศพที่สงสัยเสียชีวิตจากโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	265
6.1	ทีมจัดการศพโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า ระดับเขต	266
6.2	ทีมทำลายเชื้อบริเวณพบศพ	267
6.3	หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อผู้เกี่ยวข้อง	268
6.4	ข้อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523	270
6.5	แนวทางการจัดการศพผู้ป่วยสงสัยเสียชีวิตจากโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า ขององค์การอนามัยโลก	282
ภาคผนวก 7	คำถาม-คำตอบ ที่พบบ่อยเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	299
ภาคผนวก 8	หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง	307
ภาคผนวก 9	กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	312
ภาคผนวก 10	รายนามคณะผู้จัดทำคู่มือปฏิบัติการโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า (Ebola Virus Disease) สำหรับผู้ปฏิบัติงาน (ฉบับปรับปรุง)	320

สารบัญ ตาราง

ตารางที่ 2.1	Family Filoviridae: genera, species and viruses	7
ตารางที่ 2.2	เหตุการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 –2555	11
ตารางที่ 3.1	การแบ่งพื้นที่ปนเปื้อนระหว่างการสอบสวน	26
ตารางที่ 3.2	ทีมสอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ และกิจกรรมของผู้สอบสวนโรค	29
ตารางที่ 3.3	ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว	36
ตารางที่ 3.4	การคัดแยกผู้สัมผัสในโรงพยาบาลตามความเสี่ยงของการสัมผัสโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	39
ตารางที่ 3.5	แนวทางการติดตามผู้สัมผัสตามระดับความเสี่ยง	40
ตารางที่ 3.6	การคัดแยกผู้สัมผัสตามความเสี่ยงของการสัมผัสโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าในชุมชน	48
ตารางที่ 3.7	สรุปการแบ่งเขตพื้นที่การปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมที่ทำในพื้นที่และอุปกรณ์ การทำลายเชื้อที่ใช้โดยจำแนกตามระดับของความปนเปื้อน	55
ตารางที่ 3.8	สรุปแนวคิดในการกักกัน และติดตามผู้สัมผัสตามระดับความเสี่ยง	59
ตารางที่ 3.9	การติดตามผู้สัมผัสตามระดับความเสี่ยงของการสัมผัสโรค	59
ตารางที่ 3.10	ข้อตกลงจากผู้ปฏิบัติงานในการส่งตัวอย่างผู้ป่วยตามนิยามโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าใน เขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล	65
ตารางที่ 3.11	ข้อตกลงจากผู้ปฏิบัติงานในการส่งตัวอย่างผู้ป่วยตามนิยามโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าในเขตภูมิภาค	69
ตารางที่ 3.12	เบอร์โทรศัพท์ในการประสานงานการส่งตัวอย่าง	70
ตารางที่ 5.1	แสดงระยะเวลาการติดเชื้อ วิธีการทดสอบ และชนิดสิ่งส่งตรวจ	79
ตารางที่ 5.2	แสดงชนิดสิ่งส่งตรวจ การเก็บสิ่งส่งตรวจ และตำแหน่งที่เก็บสิ่งส่งตรวจจากศพ	81
ตารางที่ 6.1	แนวทางสำหรับการควบคุมป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ ในกรณีรับส่งผู้ป่วยโดยรถพยาบาล	96
ตารางที่ 6.2	แนวทางการทำความสะอาดรถพยาบาลหลังเสร็จภารกิจการนำส่งผู้ป่วยสงสัยโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	97
ตารางที่ 6.3	แนวทางการจัดการกับภาชนะวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง	98
ตารางที่ 6.4	แนวทางการทำความสะอาด อุปกรณ์ และเครื่องมือที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำ ในการดูแลผู้ป่วยสงสัยโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	99
ตารางที่ 7.1	เปรียบเทียบการใช้ยาฆ่าเชื้อชนิดต่างๆ	111
ตารางที่ 9.1	มาตรการการดำเนินงานโดยหน่วยงานต่างๆ สถานการณ์ที่ 1	152
ตารางที่ 9.2	มาตรการการดำเนินงานโดยหน่วยงานต่างๆ ในสถานการณ์ที่ 2	156
ตารางที่ 9.3	มาตรการการดำเนินงานโดยหน่วยงานต่างๆ ในสถานการณ์ที่ 3	161
ตารางที่ 10.1	การจัดการที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่เฝ้าสังเกตอาการ (Quarantine)	170
ตารางที่ 11.1	ชนิดของอุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคล	173
ตารางที่ 11.2	เปรียบเทียบรายละเอียดอุปกรณ์ป้องกันร่างกายบุคลากร สำหรับทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว(SRRT) / ปฏิบัติการภาคสนาม และสำหรับบุคลากรในสถานพยาบาล	176

สารบัญ ตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 11.3	รายละเอียดจำนวนการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคลแต่ละรายการ รอบที่ 1 (วันที่ 3-9 ตุลาคม 2557)	177
ตารางที่ 11.4	รายละเอียดจำนวนการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคลแต่ละรายการ ในแต่ละจังหวัด รอบที่ 2 (23 ตุลาคม - 21 พฤศจิกายน 2557)	179
ตารางที่ 11.5	รายละเอียดการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันร่างกาย (PPE) ให้แก่มูลนิธิ จำแนกรายจังหวัด	181
ตารางที่ 11.6	รายชื่อจังหวัดจำแนกตามความเสี่ยงต่อการพบผู้ป่วย	187
ตารางที่ 11.7	รายชื่อผู้ติดต่อในการขอรับการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันร่างกาย	188
ตารางที่ 12.1	สิ่งที่พึงสิ่งที่พึงปฏิบัติ และไม่พึงปฏิบัติในขณะที่ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน	193
ตารางที่ 12.2	การผลิตและเผยแพร่สื่อด้านการศึกษา	200

สารบัญ แผนภูมิ

แผนภูมิที่ 3.1	แนวทางการติดตามผู้เดินทางจากประเทศที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	27
แผนภูมิที่ 3.2	สรุปแนวคิดในการตัดแยกผู้สัมผัสตามระดับความเสี่ยง	58
แผนภูมิที่ 3.3	แนวทางการส่งตัวอย่างผู้ป่วยตามนิยามโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล	62
แผนภูมิที่ 3.4	แนวทางการส่งตัวอย่างผู้ป่วยตามนิยามโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าในเขตภูมิภาค	66
แผนภูมิที่ 6.1	แนวทางการวินิจฉัย และการส่งต่อผู้ป่วยสงสัยโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลเอกชนและคลินิก	89
แผนภูมิที่ 6.2	แนวทางการวินิจฉัยดูแลรักษา และป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุข โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป	90
แผนภูมิที่ 8.1	กระบวนการหลักในการบำบัดมูลฝอยติดเชื้อด้วยการเผา	115
แผนภูมิที่ 8.2	ระบบที่จำเป็นในการบำบัดมูลฝอยติดเชื้อด้วยคลื่นไมโครเวฟ	120
แผนภูมิที่ 8.3	แหล่งกำเนิดมูลฝอยติดเชื้อจากโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	124
แผนภูมิที่ 8.4	กระบวนการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ กรณีโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าจากโรงพยาบาล	125
แผนภูมิที่ 8.5	กระบวนการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ กรณีโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่าจากภายนอกโรงพยาบาล	136
แผนภูมิที่ 8.6	แสดงการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานบริการ	145
แผนภูมิที่ 10.1	ขั้นตอนเฝ้าสังเกตอาการในผู้สัมผัสโรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	168

สารบัญ รูปภาพ

รูปภาพที่ 2.1	การวิเคราะห์ phylogenetic ของไวรัสในกลุ่มอีโบล่า	8
รูปภาพที่ 2.2	โครงสร้างของจีโนมไวรัสอีโบล่า (ตัวเลขแสดงตำแหน่งนิวคลีโอไทด์)	8
รูปภาพที่ 2.3	นิเวศวิทยาของเชื้อไวรัสอีโบล่า	18
รูปภาพที่ 3.1	การจัดพื้นที่สี่เทา และลำดับขั้นตอนการล้างมือ อุปกรณ์ และขยะติดเชื้อ	49
รูปภาพที่ 3.2	การโกยขยะติดเชื้อบนพื้น ใสที่โกยขยะ	50
รูปภาพที่ 3.3	กล่องใส่ถุงขยะติดเชื้อเพื่อรองรับอุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE) ที่ใช้แล้ว	51
รูปภาพที่ 3.4	การมัดปากถุงขยะติดเชื้อ	51
รูปภาพที่ 5.1	อุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE)	77
รูปภาพที่ 5.2	การสวมอุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคลสำหรับบุคลากรทางห้องตรวจปฏิบัติการ	83
รูปภาพที่ 6.1	อุปกรณ์ที่จำเป็นในการดูแลผู้ป่วยภายในโรงพยาบาล	100
รูปภาพที่ 6.2	การแต่งกายของแพทย์ พยาบาล พนักงานเปลประจำรถพยาบาล	100
รูปภาพที่ 6.3	การแต่งกายของพนักงานขับรถประจำรถพยาบาล	101
รูปภาพที่ 6.4	การทำความสะอาดพาหนะ	102
รูปภาพที่ 8.1	ถุงพลาสติกใช้บรรจุมูลฝอยติดเชื้อ	129
รูปภาพที่ 8.2	กล่อง หรือภาชนะที่ใช้บรรจุมูลฝอยติดเชื้อ	129
รูปภาพที่ 8.3	ชาย: ชุดทำงานปกติ ขวา: ชุดทำความสะอาดเมื่อมีโอกาสเกิดการฟุ้งกระจาย หรือ มีการปนเปื้อนสิ่งคัดหลั่งจำนวนมาก	132
รูปภาพที่ 8.4	รถเข็นสำหรับขนเคลื่อนย้ายมูลฝอยติดเชื้อไวรัสอีโบล่า	132
รูปภาพที่ 8.5	ถุงพลาสติกใส่มูลฝอยติดเชื้อ	139
รูปภาพที่ 8.6	กล่องหรือภาชนะที่ใช้บรรจุมูลฝอยติดเชื้อ	139